

BARNTANDLÄKARBLADET

Svenska pedodontiföreningens medlemsblad nummer 2–2022
Årgång 35, ISSN 2001–9483

Foto: Hilde Garvald

Innehåll

BARNTANDLÄKARBLADET	1
Innehåll	2
Styrelse	3
Sektionerna	4
Redaktionens ord	5
Ordförande har ordet	6
Sektionsrapporter	8
Rapport från norra sektionen	8
Rapport från östra sektionen	9
Rapport från västra sektionen	10
Rapport från södra sektionen	11
Vad gör en hälsopromotör?	12
"Munhälsa och tandvård hos unga personer vid särskilda ungdomshem"	16
"Små barns nutrition. Tidiga påverkansfaktorer för fetma och övervikt hos barn"	19
Efterlängtdad och välarrangerad IADH-konferens i Paris	23
Kalendarium	25
Nya Pedodontister	26
Elsa Carlson	26
Fabiola Nini Qirjazo	27
Anna Zuber	29
16th CONGRESS	30
Boktips!	38

Styrelse

Ordförande:

Nina Sabel, Mölndal/ Göteborg
Mobil: 073-6563649
nina.sabel@odontologi.gu.se

Sekreterare:

Helén Isaksson, Jönköping
Telefon: 010-242 46 51, 242 55 20
helen.isaksson@rjl.se

Kassör:

Henrik Berlin, Malmö
Telefon: 046-200909
henrik.berlin@mau.se

Övriga ledamöter:

Maria Anderson, Stockholm
maria.anderson@regionstockholm.se

Carina Norberg, Växjö
carina.norberg@kronoberg.se

Åsa Hasselblad Larsson, Helsingborg
asa.h.larsson@gmail.com

Webmaster/ledamot:

Anne Hultgren Talvilahti, Falun
anne.talvilahti@regiondalarna.se

Sektionerna

Östra sektion

Ordförande: Stina Ekström
Sekreterare: Jelena Marinkovic
Kassör: Vera Glodic
Ledamot: Nadia Welander
Ledamot: Demet Duran Sahin

Västra sektion

Ordförande: Marianne Rythén
Sekreterare: Caroline Hafström
Kassör: Kristian Havsed
Ledamot: Lisa Jagers
Ledamot: Hilde Garvald
Ledamot: Marie Staberg

Norra sektion

Ordförande: Johanna Gyll
Sekreterare: Catarina Falk Kieri
Kassör: Theres Poulsen
Ledamot: Tariq Shikh Saleh
Ledamot: Pernilla Lif Holgersson

Södra sektion

Ordförande: Yanelys Lind
Sekreterare: Juliane Kleber
Kassör: Sanja Coric
Ledamot: Jessica Hörström
Ledamot: Trifa Hedayati
Ledamot: Vasiliki Manta

Redaktionen ord

Julen närmar sig med stormsteg och Barntandläkarbladet nummer 2–2022 är nu fyllt med spännande berättelser och erfarenheter.

Huvudtemat är hälsa och framför allt munhälsa.

Stina Bertling, hälsopromotör i Västra Götaland berättar om sin uppgift och Elsa Carlsson, nybliven pedodontist i Jönköping beskriver hur munhälsan ser ut hos ungdomar på SIS-boenden. Grunden för god hälsa och munhälsa läggs redan under första levnadsåret.....

Läs vidare i det spännande reportaget från VSP's årsmöte i Varberg.

Du hittar även kommande konferenser i sedvanligt kalendarium, presentation av nya pedodontister och redovisningar från IADH i Paris och EADP i Portugal.

Slutligen har Stina Ekström och Johanna Norderyd delat med sig av trevliga boktips inför julhelgen.

Stort tack till alla ni som bidragit till detta nummer och skicka gärna fler bidrag till nästa nummer till marie.staberg@vgregion.se

Vi önskar er alla en riktigt God Jul!

Redaktionen Västra sektionen

Från vänster: Kristian Havsed, Lisa Jagers, Marie Staberg, Hilde Garvald, Marianne Rythén, Caroline Hafström

Ordförande har ordet

Tack alla för uppslutning och engagemang vid årets träff; Årsmötet, som hölls vid Riksstämman, som gick av stapeln 16–18 november i Göteborg. Det var kul och inspirerande att se så många medlemmar samtidigt! Nyinvald ledamot i styrelsen är Åsa Engström-Lindh, som vi hälsar varmt välkommen. Det är Anne Hultgren Talvilahti som efter många års styrelsearbete själv valt att gå ur styrelsen. Stort och innerligt tack till Anne för allt engagemang och dina insatser för föreningen!

Jag hoppas att ni alla har tagit del av Socialstyrelsens nya riktlinjer för tandvård, som innefattar även barntandvård. Den finns digitalt att tillgå på: <https://www.socialstyrelsen.se/kunskapsstod-och-regler/regler-och-riktlinjer/nationella-riktlinjer/riktlinjer-och-utvarderingar/tandvard/> där det övergripande budskapet är att ”Främja munhälsa hos alla som besöker tandvården”. Ni finner bl.a. uppdaterade rekommendationer för förebyggande insatser generellt och insatser både för individer med tandvårdsrädsla och individer med ökad risk för karies. Läs och begrunda!

I höstas utförde vi en Fokusdag med temat ”Barnens tid i tandvården” för personer inom ledningsposition i barntandvård/tandvård. Vi hade en dag fylld med föredrag och en kort sammanfattning av dagen kan göras så här: Arbetet för

jämlig tandhälsa börjar hos barnen, det var vi alla överens om vid Fokusdagen ”*Barnens tid i tandvården*”. Förekommer ojämlig tandhälsa redan i barnaåren är det att förvänta att olikheterna ökar med åldern. Det är de facto så att barntandvården måste få lov kosta, utöver konkret budgetering utgör ekonomin också ett styrmedel för hur barntandvård och därmed jämlig tandvård skall se ut i framtiden. Det skall vara lönsamt att ha barn som patienter i tandvården (eller åtminstone inte vara en ekonomisk belastning), såväl på kort som på lång sikt.

Inom tiden barnen har i tandvården har vi som uppgift att individuellt bemöta, informera och behandla varje barn utifrån vetenskapliga och kliniskt berövade metoder. Arbetet rymmer utmaningar, högt som lågt, för oss utövare; alltifrån trotsåldrar, stora behandlingsbehov, behandlingsomognad, barn med särskilt boende, begränsad barnpeng och förekomst av barnkompetens hos behandlande personal. Utmaningar som behöver diskuteras och reflekteras över med barnkonventionen i direkt åtanke. Vad vill vi och vart är vi på väg? Data från SKaPa redovisar kariesprevalens och revisionsintervall; olikheter ses i landet. Olika populationsbaserade insatser görs utanför tandvårdens lokaler, på andra arenor. Viktigt att utvärdera implementeringar på ett vetenskapligt sätt för att framtida konsensusrapporter och för att kunna arbeta fram en modell som är hållbar; hållbar både för barnet och för den svenska barntandvården.

Med denna sammanfattning vill jag passa på att sprida den positiva anda dagen sprid och även tacka för det gångna året. Hoppas på ett trevligt, spännande och intressant 2023. Kom ihåg att save the date 11–12 maj för Vårmöte i Båstad. Och inför 2024 (god framförhållning): EADP i Göteborg 13–15 juni.

God jul till er alla och Gott Nytt!
Önskar Nina

Sektionsrapporter

Rapport från norra sektionen

Efter mycket väntan och längtan kunde vi medlemmar i Norra sektionen äntligen träffas. Vi sammanstrålande i Sundsvall och under två dagar fick vi utbyta erfarenheter, samverka och umgås. Vi fick bland annat lyssna till en mycket intressant föreläsning om hudsjukdomar som även manifesterar sig i munnen av hudläkare Andrea Wahlberg. Vi fick även en rundtur i Specialisttandvårdens nyrenoverade lokaler och såklart diskuterades många intressanta patientfall.

Efter årsskiftet planeras digitala terapimöten för Norrting.

Får passa på att hälsa er alla välkomna till Riksstämman i Umeå 2022 med en vintrig bild från Lycksele

**God jul och gott nytt år önskar vi i Norr er alla.
Styrelsen genom Johanna**

Styrelsen sammansättning 2022:

Ordförande: Johanna Gyll

Sekreterare: Catarina Falk Kieri

Kassör: Theres Poulsen

Ledamot: Tariq Shikh Saleh

Ledamot: Pernilla Lif Holgersson

Rapport från östra sektionen

Vårt styrelsearbete i ÖSP detta år har kretsat mest runt programmet för pedodonti på årets Riksstämma. Nyss hemkomna från Göteborg får vi nog säga att utfallet blev lyckat.

Fullsatt på forskningsrapporterna för pedodonti. Härligt av Adnan Hajdarević att ta sin rapport både vid nomineringen till bästa forskningsrapport och vid pedodontiföreningens session. Flera pedodontister var engagerade på föreläsningar arrangerade av andra specialistföreningar och så har vi representant i Riksstämmanämnden – Anna Lena Sundell.

Planeringen inför Riksstämman för oss i ÖSP började med ett digitalt möte redan i januari. Vi har sedan planerat föreläsning och samlat in forskningsrapporter. I år blev det sex forskningsrapporter alla presentatörerna gjorde mer än bra ifrån sig.

I augusti fick vi veta schemat och kunde då planera mer specifikt för vårt innehåll i föreläsningen. En debattföreläsning med temat **Jämlik barn och ungdomstandvård i Sverige**. Vi är mycket nöjda med utfallet, trots lite improvisation när en av debatt-medlemmarna fick stanna hemma på grund av Covid-smitta. Ännu ett stort tack till Gunilla Klingberg, Alfheidur Astvaldsdottir och Karin Fälldin som gjorde föreläsningen och till publiken som var engagerad.

Nu lämnar vi över för nästa års Riksstämman som hålls i Umeå

och även får konkurrens av Swedish Dental Expo23 i Stockholm.

Styrelsen ÖSP 2022:

Ordförande: Stina Ekström

Sekreterare: Jelena Marinkovic

Kassör: Vera Glodic

Ledamot: Demet Duran Sahin

Ledamot: Nadia Welanders

Stort grattis till alla nya pedodontister och varmt välkomna till ÖSP!

**God Jul
och
Gott Nytt 2023!
önskar Styrelsen i
ÖSP**

via Stina Ekström.

Rapport från västra sektionen

Hälsningar från ett höstligt Göteborg

I år har den meteorologiska sommaren stannat kvar länge i Göteborg. Vilket är skönt i dessa elkristider!

VSP har haft ett extra årsmöte för att ändra på befintliga stadgar för att anpassa oss till aktuell verksamhet och bankernas krav. Vi har fått arbeta en hel del med detta till följd av byte av kassör. Vi kommer from årsskiftet att ha en styrelse som förutom ordförande består av 4–6 övriga ledamöter som väljs varje år.

Årets årsmöte hölls i oktober i Varberg där Pedodontiklinikerna i Halland bjöd på ett mycket trevligt och givande program med temat ” Små barns nutrition. Tidiga påverkansfaktorer för fetma och övervikt hos barn”. Föreläsare var Gerd Almqvist Tangen, PhD, hälso- och sjukvårdsstrateg region Halland samt Josefine Roswall, PhD, barnläkare region Halland. Se vidare den spännande artikeln i detta nummer. Årsmötet avslutades med möjlighet till SPA på Asia SPA, där fräscha pedodontister njöt i stora mått.

Verksamheten inom pedodonti i Västra Götaland rullar på med smärre förändringar. I Göteborg har klinikerna (Odontologen och Mölndal) slagits samman till en enhet med förbättrat samarbete. Övriga kliniker rullar på som vanligt. Utöver de tre ST-tandläkare som påbörjade sin ST för två år sedan har vi nu två nya i VG-region. En ST-tandläkare med placering i Halmstad går sin teoretiska utbildning vid pedodontikliniken i Göteborg. Så roligt med unga entusiaster!

Med förhoppning om en vit vinter som inte är alltför kall önskar styrelsen i Västra Sveriges Pedodontisektion er alla en God Jul och Gott Nytt År och trevlig läsning

Marianne Rythén
Ordf. Västra Sektionen

Från vänster: Josefine Roswall, Katarina Boustedt och Gerd Almqvist Tangen
Foto: Marie Staberg

Rapport från södra sektionen

2022 lider mot sitt slut. Dagarna blivit kortare och det börjar bli riktigt kallt även i Skåne. Här i Helsingborg har snön vackert fallit för första gången denna vinter, julbelysning hängts upp över hela staden och lussebullarna börjar erbjudas på fikaborden. Julglädjen sprider sig och barnen börjar skriva sina önskelistor.

Jag har nyligen blivit invald till ordförande i södra sektionens pedodontiförening, ett hedrande uppdrag. Varmt tack SSPs medlemmar för förtroende! Jag vill också tacka avgående ordförande Danjela Toft för ett mångårigt strålande arbete både som ordförande och som pedodontist i Skåne. Ditt driv och engagemang har varit mycket värdefullt för Barntandvården i Skåne. Vi önskar dig stort lycka till med dina nya spännande utmaningar.

Den nya styrelsen konstituerades den 24 maj på södra sektionens årsmöte. En ny ordförande valdes in och övriga styrelsemedlemmar satt kvar på sina poster. I anslutning till mötet höll professorn Gunilla Klingberg en mycket lärorik presentation om Barnkonventionen och tandvården.

Styrelsen hade under sommaren ett möte där det fortsatta arbetet planerades och under hösten har Södra sektionens medlemmar träffats på en givande kvällsdiskussion med "Barngruppen" från Enheten för Tandvårdsstyrning. Debatten handlade om barntandvården i Skåne där många viktiga frågor lyftes och där samtliga pedodontienheter i Skåne representerades. Avslutningsvis önskar vi i Södra SPF er alla läsare en snörik och avkopplande jul och ett gott 2023!

För styrelsen i Södra Sektionen, Yanelys Lind, ordförande.

Bilden tagen i Malmö på Södra SPF styrelsens träff i augusti 2022. Bakom kameran Yanelys Lind. Publiceringsmedgivande av alla på bilden

Vad gör en hälsopromotör?

Hälsopromotörer i tandvården

År 2020 ansökte Hälsoodontologiska enheten, Folktandvården Västra Götaland om sociala investeringsmedel. Dessa medel går till projekt som har syfte att hitta effektiva och förebyggande insatser som främjar fler barn och ungas framtida utveckling och hälsa. Det långsiktiga målet, med projekten som blir antagna är att fler ska gå ut grundskolan med fullständiga betyg. Se gärna den korta filmen som finns längre ned i texten. Mot denna bakgrund blev projektet *Hälsopromotörer i Tandvården och i samverkan med andra aktörer* beviljade medel för tre år med start 2021. Fem hälsopromotörer anställdes och de arbetar idag i samverkan med fem kommuner och har hälsosamtal på tio kliniker.

Samverkan

För att minska skillnader i den ojämlika fördelningen av karies arbetar vi med samverkan. Samverkan med andra aktörer där föräldrar, barn och andra viktiga vuxna för barnet befinner sig. Arenor är förskolor, familjecentraler, samhällsorientering, SFI, civilsamhället och vi ingår i nätverk med andra professioner. Vi strävar efter att hitta långsiktig samverkan, men vi gör också punktinsatser som föreläsningar/dialog i olika organisationer – med barnets bästa som mål - föräldrarna och andra viktiga vuxna i föräldrarnas nätverk och närhet är vägen dit. Vår hypotes är att

**Hej, säger Stina Bertling
Hälsopromotör i Västra Götaland!**

försöka vara på flera arenor och att flera satsningar kan förstärka varandra och leda till större effekt än varje enskild samverkansprocess i sig. Vi märker att när vi har dialog om kost och munhälsa skapas det ringar på vattnet. Kreativa individer i både våra etablerade organisationer och i föreningslivet hittar aktiviteter som passar i just deras sammanhang och vill öka kunskapen och minska på sockret. Som exempel var det en förening som skulle baka 500 pannkakor till ett evenemang. De som skulle bjuda fick en utmaning i uppdrag. Gör goda tillbehör till pannkakorna – fast utan socker i. Alla barn brukade vid tidigare evenemang få festis eller saft – nu fick alla vatten, som hade dekorerats med bland annat bär. När deltagarna sedan skulle få sin pannkaka och dryck passade arrangörerna på att berätta att de inte hade socker i mat eller dryck, och varför hade de inte det? Många intressanta diskussioner till följd med intresserade deltagare.

Hälsosamtal på klinik

Klinikerna som är utvalda har andelsmässigt flest barn med omfattande karies. Hälsopromotörerna har hittills träffat flera hundra familjer i hälsosamtal. Målgruppen är barn mellan 1-6 år och som antingen har risk för karies eller har utvecklat karies, inte sällan har barnen omfattande karies. Det är föräldrarna som vi

riktar oss mot. Föräldrar delar ibland med sig av sin upplevelse av hälsosamtalen. Någon har sagt: ”Det känns så skönt att vi har gjort detta tillsammans, hand i hand” till hälsopromotören. Flera föräldrar har sagt ungefär samma sak: ”Det har känts så bra att bli lyssnad på; att känna sig trodd på och inte bli dömd”. Det är intressant att föräldrarna väljer att säga så, har de erfarenhet av att känna sig dömda och inte litade på?

Hälsosamtalen genomförs på tandvårdskliniken, en tandsköterska berättade för en av våra hälsopromotörer: ”Det är så konstigt, vi ger samma information till föräldrarna som du, men det är först efter samtal med dig som polletten trillar ner”.

Hälsopromotörer som träffar familjer kan se hur beteendeförändringar leder till bättre munhälsa, men också att det påverkar hälsan i övrigt i både barnens och föräldrarnas liv. En pappa berättade att han hade gått ner tio kilo efter förändringar i familjens matvanor. Ett barn hade gått ner i vikt, kände sig mycket piggare och orkade springa. Ett annat barn berättade att: ”Nu tänker jag inte på kylskåpet lika ofta utan jag leker med min katt istället”.

Arbeta orsaksinriktat

Våra hälsopromotörer arbetar orsaksinriktat. Vad som orsakar karies är tandvården expertis på. Denna kunskap har hälsopromotörerna fått ta del av i sin introduktionsutbildning inför hälsosamtal på klinik. Deras tidigare kunskap innefattar bland annat ett holistiskt perspektiv på hälsa där den fysiska hälsan – där munnen är en del av kroppen – hänger ihop med den existensiella, den sociala och den psykiska hälsan. För att arbeta orsaksinriktat är kunskap om hur kosten påverkar hälsan central. Men lika viktig

är kunskapen att förstå varför en person utför ett visst beteende och verktyg att stötta i en förändringsprocess.

Förhållningssätt

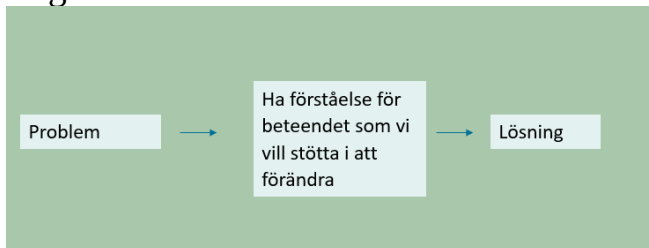
Kan det finnas en logik i hur vi eller andra människor betar sig, trots att det utifrån kan tyckas helt ologiskt. Låt mig ge ett förenklat exempel: Om en förälder ger sitt gråtande barn en sötsak kan det väcka förvåning och ibland också ilska över förälderns beteende och empati för barnet hos någon som ser detta. Denna någon kan ha kunskap om vad sötsaker titt som tätt leder till och har kanske strategier som är mer gynnsamma för ett barn som gråter. Slutsatsen kanske blir dålig föräldraförmåga. Man kanske känner sig frustrerad eller irriterad över att föräldern borde förstå helt självklara saker. Vårdgivare som möter föräldrar kan se detta ibland och kanske känner att de inte når fram med sitt budskap om att det föräldern gör inte är bra för barnet. Man ser både problemet och lösningen.

Om vi istället försöker ha ett annat förhållningssätt, där vi börjar med att lyssna. Då kan det visa sig att föräldern hade en logik. Och den kan bestå i en välvilja i att trösta sitt barn. En medkänsla med sitt barn och en vilja att trösta. En strategi och en logik som fungerar där och då, för barnet blir ofta lugnt och slutar att gråta. Socker fungerar rätt bra på vårt belöningssystem, vår biologi styr oss att söka efter mat med högt energiinnehåll, som ju socker har. En förälder vill trösta sitt ledsna barn. Kanske är det också en stressad förälder. Som inte har tillräckligt med kunskap för att anamma en annan strategi, och inte kan ta till sig den information som ges. Om vi ser tidiga hälsofrämjande hållbara insatser på

individnivå som ett husbygge är grunden möjligen relationen – tillit i relationen. Efter det bygger vi vidare.

Om vi tar exemplet ovan säger en del forskning bland annat att vi sällan gör sådant som vi inte har förmåga att göra. Vi gör helst inte heller sådant som kan föra med sig negativa och obehagliga konsekvenser för oss. De flesta individer styrs också av ett ganska kortsiktigt tänkade och situationen som vi befinner oss i styr ofta mer än vår avsikt. Kan vi utifrån bland annat denna kunskap ställa oss några frågor?

Kan vi förenkla informationen vi ger så att vi ökar begriplighet och hanterbarhet? Kan vi be familjen att återge det som vi har pratat om? Fråga vad det viktigaste är som de tar med sig från träffen? Kan vi utgå ifrån att det är lättare att ändra en vana om vi tar små steg för att öka hanterbarheten? Kan vi använda bildstöd? Kan vi uppmärksamma det som fungerar i syfte att stärka den andres förmåga? Kan vi ha ett salutogent perspektiv? Kan vi bestämma ett mål till nästa gång tillsammans med föräldern? Kan vi ställa öppna frågor?

Textruta: Det är lätt hänt att när vi ser ett problem att vi går direkt på lösningen. Vi har kanske då mer fokus på vår egen kunskap än på vad en annan människa behöver? (*Designing for behavioural change – Steven Wendel Behavioural Insights – Kirkman & Halsworth*).

Vårt mål är att fler barn får, eller får behålla, friska munnar på kort och på lång sikt, men också som det står beskrivet i Västra Götalandregionens satsning för sociala investeringar: // *Tidiga insatser för att ge barn och unga goda förutsättningar att klara grundskolan och gymnasiet betyder mycket för deras välmående och deras möjlighet till framtida försörjning och hälsa.*

Sociala investeringsmedel

Sociala investeringsmedel är en del i den regionala utvecklingsstrategin för VGR 2021-2030. Där finns beskrivet: *Bättre möjligheter till jämlik hälsa och utbildning för barn och unga är viktiga beståndsdelar i ett robust och öppet Västra Götaland. Tidiga insatser för att ge barn och unga goda förutsättningar att klara grundskolan och gymnasiet betyder mycket för deras välmående och deras möjlighet till framtida försörjning och hälsa.*

[Om sociala investeringar - Västra Götalandsregionen \(vgregion.se\)](https://vgregion.se)

Kort film om Sociala Investeringar

[Sociala investeringar - YouTube](#)

Motiverande samtal

Samtalets processer – Grunden är att skapa relation (tillit och förtroende). I MI-andan är bland annat medkänsla och acceptans grundförutsättningar.

Miller, W. R., & Rollnick, S. (2003). Motiverande samtal. Att hjälpa människor till förändring. Andra utgåvan. Norrköping: Kriminalvårdens förlag.

Miller, W. R. (2003). Enhancing motivation for change. In R. K. Hester & W. R. Miller (Eds.), Handbook of alcoholism treatment approaches, 3rd ed, pp. 131–151. Boston: Allyn & Bacon.

Prochaska, J. O., & DiClemente, C. C. (1982). Transtheoretical therapy: Toward a more integrative model of change. Psychotherapy: Theory, research and practice, 19, 276–288.

Rollnick S., & Miller, W. R. (1995). What is motivational interviewing? Behavioural and Cognitive Psychotherapy, 23, 325–334.

Hälsolitteracitet

[Hälsolitteracitet \(hela filmen\) - YouTube](#)

Mikrovanor

Bj Fogg, Tiny habits

Förstå mig rätt

[Förstå mig rätt - Vårdgivarwebben Västra Götalandsregionen \(vgregion.se\)](#)

Utbildningsbakgrund hos en del av våra hälsopromotörer

[Hälsopromotionsprogrammet med fokus på kost och fysisk aktivitet | Göteborgs universitet \(gu.se\)](#)

Läs mer om HiT:

[Hälsopromotörer - Folktandvården \(vgregion.se\)](#)

Bildtext: Hanna Wetterling (tv) och Kristin Hammarsträng (th) är två av våra hälsopromotörer i HiT. Hanna arbetar i Åmål och Kristin i Uddevalla (Dalaberg) och Trollhättan (Sylte). Här är vi på en konferens för samtliga familjecentraler i Västra Götaland, viktiga samverkansparter! (Foto: Jennie Gustafsson-Hillerström)

Stort tack säger vi till Stina Bertling för din fina text om Folktandvårdens hälsopromotörer i Västra Götaland

”Munhälsa och tandvård hos unga personer vid särskilda ungdomshem”

”Munhälsa och tandvård hos unga personer vid särskilda ungdomshem” är ett multidisciplinärt projekt med tandläkare, tandhygienister och socionomer. Projektet kom till efter att socionomen och doktoranden Torbjörn Kalin tagit del av i en annan studie om hälsa hos ungdomar på särskilda boenden, SIS-boenden, där en barnläkare undersökt ungdomarnas munhälsa med spegel. Torbjörn undrade om tandvården skulle vara intresserade av att undersöka detta mer noggrant, och kontaktade Ulrika Lindmark och Agneta Stenebrand, tandhygienister och forskare inom oral hälsa på Hälsohögskolan i Jönköping. De nappade genast liksom forskande socionomer Birgitta Ander och Sofia Enell. Jag som dåvarande ST-tandläkare i pedodonti blev

Portabel röntgenapparat på väg till ett SIS-boende

Foto. Elsa Carlsson

involverad tillsammans med min handledare pedodontist Helén Isaksson.

Då det är en bred kompetens i forskargruppen kunde vi se möjligheter att göra något unikt. Projektet fick beviljat medel från Statens institutionsstyrelse och datainsamling skedde genom enkäter, intervjuer och kliniska undersökningar. Allt för att kunna kartlägga behov av och uppfattning kring tandvård och munhälsa hos ungdomarna.

Efter många turer införskaffade vi röntgenutrustning, en portabel unit och annat material för att kunna utföra kliniska undersökningar med samma kvalitet som på en tandvårdsklinik. Alltihop lastades in i min combi var på jag och tandsköterskan Carolina Levén åkte ut till två särskilda boenden i regionen. Där genomgick 107 ungdomar undersökning av karies, parodontal sjukdom, erosion, attrition, salivmätning, abrasion och annat.

För att bedöma tidsåtgång och effektivisera hade vi testat undersökningen på Torbjörn innan vi drog i gång; hans ordinarie tandläkare undrar fortfarande varför han har bitewing tagna på pedodontikliniken. Ungdomarna var dock mer tålmodiga än Torbjörn och vi hade väldigt bra stöd av att arbeta på pedodontin då det fanns erfarenhet av att ta hand om patienter som utsatts för sexuellt våld, trauma, missbruk eller hade neuropsykiatriska

diagnoser. Vi är numera även uppdaterade på svensk hip-hop så som Jireel, Einár och Kenta Kofot.

Vid sammanställning av preliminära data kan vi se att det finns ett stort tandvårdsbehov som behöver tillgodoses hos en redan utsatt och eftersatt grupp, barn och ungdomar. Det är allt från omfattande behandlingsbehov på grund av skottskador i munnen, till tandborstinstruktioner hos ungdomar som aldrig lärt sig att man ska borsta även sidorna på tänderna (inte bara tuggytan). Nästa steg är att följa vårdkedjan kring hur ungdomarna får tillgång till tandvård, men även där har det varit svårt. Ungdomarna flyttas ofta mellan särskilda boenden och är inte skrivna på sin vistelseort vilket försvårar deras möjlighet att kallas till tandvården. Innan tandvård kan påbörjas måste dessutom ett kostnadsförslag godkännas av regionen där ungdomen är folkbokförd. Detta drar ofta ut på tiden samtidigt som stor osäkerhet råder hos tandvårdspersonal och socialtjänst kring vilka rutiner som gäller.

Vi i forskningsgruppen kommer att fortsätta arbetet med att sammanställa data för att sprida kunskap kring denna grupp ungdomar och vill tacka alla som arbetat med oss så här långt; ungdomarna, personalen på boendena, närliggande

folktandvårdskliniker och alla tandläkare ute i landet vi har förvirrat med våra remisser. Och så den stackars ordinarie tandläkaren som fortfarande kliar sig i huvudet över vad Torbjörn har med barntandvården att göra. Så går det när man slår ett slag för samarbete mellan olika discipliner! Jag vill även passa på att tacka Pedodontiföreningen för stipendiet jag fick på årsmötet, Stipendium för nya specialister. Det kommer komma väl till pass i mitt fortsatta arbete med forskning kring barn och unga på särskilda ungdomshem!

God jul önskar

Elsa Carlson (Ötdl, Odont Inst Avd för pedodonti) (Vid pennan),
Ulrika Lindmark (Docent, Leg Tandhygienist) Karlstad Universitet
Agneta Stenebrand (PhD, Leg tandhygienist) Jönköping University

Helén Isaksson (PhD Ötdl, Odont Inst Avd för Pedodonti),
Birgitta Ander (PhD, Socionom) Jönköping University,
Torbjörn Kalin (Doktorand, Socionom) Jönköping University,
Sofia Enell (PhD, Socionom) Linnéuniversitet,
Carolina Levén (tsk Odont Inst Avd för pedodonti)

Så här välfylld är bilen inför besök på ett SIS-hem
Text och foto: Elsa Carlsson

”Små barns nutrition. Tidiga påverkansfaktorer för fetma och övervikt hos barn”.

Vid höstens årsmöte på Stadshotellet i Varberg fick vi i VSP ta del av en intressant presentation från forskare i halländska Tillväxtprojektet. Dagens titel var **”Små barns nutrition. Tidiga påverkansfaktorer för fetma och övervikt hos barn”**.

Våra föreläsare:

Gerd Almqvist Tangen, Sakkunnig barns hälsa, tillväxt och nutrition, Hälso-och sjukvårdsstrateg i Halland.

Josefine Roswall, Barnläkare, Verksamhetschef Barn- och Ungdomskliniken Halland.

Båda grundare av Halländska Tillväxtprojektet (som också har en odontologisk del).

Växa i Halland

Identifiering av tidiga påverkansfaktorer på barns hälsa och tillväxt.

www.tillvaxtprojektet.se

Gerd började med en fin presentation om vad som påverkar små barns kostvanor. Bland annat beskrev hon historiskt hur barn fötts upp och visade bilder på antika nappflaskor. Hon berättade också om hur nappflaskorna ökat i storlek genom åren och hur föräldrar ofta själva dessutom ”justerar” ersättning till spädbarn, genom att lägga till t.ex. mer pulver än vad tillverkaren anger. Detta gör att risken för övervikt och fetma ökar eftersom barnen då får mer än vad som rekommenderas. I Gerd's forskning har hon bland annat gjort en kvalitativ studie där hon ställt frågan till föräldrar inom BVC, ”Vad är barns hälsa?”, det enhälliga svaret hon fått på detta är ”Det är när han/hon äter”. Det svar hon, och många inom barnhälsovården hade förväntat sig var snarare ”att mitt barn är friskt”. Föräldrarnas intuitiva känsla leder lätt till krockar med Barnhälsovården när de ger råd om kostvanor (t.ex. när ett barns

BMI börjar sticka iväg). Vi har också alla en intuitiv känsla för att spädbarn ska vara ”mulliga” och kan ha svårt att ta till oss när vi får information om att vårt barns vikt börjar sticka i väg. Gerd har även undersökt varifrån småbarnsföräldrar får information om vilken kost som är lämpligt för deras barn. Det visade sig att påverkan från släkt/vänner är stor, man lägger mindre vikt vid vad industrin och Barnhälsovården rekommenderar. Att ge sitt barn mat rymmer många komplexa känslor, detta är viktigt att ha med sig när man diskuterar kostrekommendationer med barnets föräldrar. Viktigt att tänka på är också på vilket sätt man pratar matvanor, familjers förutsättningar skiljer sig mycket. Att rekommenderar mer frukt och grönt kan behöva läggas fram på helt olika sätt till olika familjer. Någon förknippar frukt med ett äpple, någon annan ser en hel palett av olika exotiska frukter framför sig. Inom Tillväxtprojektet i Halland konstateras också att socioekonomiska förutsättningar påverkar barns förutsättningar för god hälsa – i Tillväxtprojektet kan vi se skillnad i fetma/övervikt ner på församlingsnivå.

Josefine tog sedan över och berättade om aktuell forskning när det gäller ”Tidiga påverkansfaktorer för barns hälsa och tillväxt”.

Först presenterades Halländska Tillväxtprojektet som följer barn prospektivt sedan födseln. Den stora kohorten med 2666 barn har hittills följts till 12 års ålder, här har tillväxtdata samlats in i kombination med enkäter vid ett flertal tillfällen. En undergrupp med 552 barn har dessutom regelbundet lämnat blodprover, fått tarm- och munflora undersökt, skrivit matdagbok, genomgått Dexa, glukosbelastning mm. Resultaten har presenterats i en rad artiklar. Josefine presenterade en fin sammanställning av resultat från Tillväxtprojektet och parallell forskning. Bland annat konstateras att många barn som utvecklar fetma gör det tidigt i livet, redan under förskoleåren! Övervikt under barndomen följer ofta med in i vuxenlivet.

Tidiga riskfaktorer för att utveckla obesitas i barndomen:

- Fetma hos mor och/eller far
- Graviditetsdiabetes hos mor
- Fetma eller stor viktuppgång hos mor under graviditeten
- Född stor för tiden
- Född liten för tiden
- Intrauterint eller postnatalet tillväxthämmad
- Tidig snabb tillväxt (ffa 0–6 mån)

- Tidig adiposity rebound
- Neuropsykiatri

Obesitas i barndomen behålls ofta under uppväxten. Av tonåringar med obesitas har ca 50% insulinresistens, 30% leverförfettning och 30% störningar i könshormonen enligt en nyligen publicerad svensk studie. Obesitas i tonåren ökar risken för cancer och förtidig död senare i livet. Vissa av hälsoriskerna vid barnfetma verkar vara reversibla, dock inte alla och olika tidsperioder under uppväxten verkar vara kritiska för sjuklighet. Tillväxt intrauterint, de första 3 månaderna (även tillväxttempo), samt 1–3 års ålder och pubertet samspelar för vissa sjukdomar som typ 2 diabetes, men inte för andra.

I Tillväxtprojektet sågs att flaskmatning ger ökad risk för snabb viktuppgång under spädbarnsåret. Vi kunde också konstatera att välling vid 12 månaders ålder ökade risken för övervikt vid 5 års ålder och att insulinresistens fanns hos nästan 50% av 6-åringar med övervikt eller fetma (enligt IDEFICS action och monitor level). I projektet har föräldrar också frågats om hur de uppfattar sitt barns vikt, nästan alla föräldrar (96%) till 2-åringar med

övervikt bedömde att barnet hade ”normal vikt”, vid 5 års ålder bedömde fortfarande 87% av föräldrar till barn med övervikt att deras barn hade normal vikt.

Sammanfattningsvis är det viktigt att Barnhälsovården fortsätter väga och mäta barnen och försöker nå föräldrar på flera olika sätt för att förhindra fetma och övervikt hos barn.

Josefine har även tittat på tarmfloran (orala floran också undersökt) på barn i Tillväxtprojektet. Hon har bland annat visat att sluta amma driver på mognaden av tarm-mikrobiomet och att den tidiga tarmfloran skiljer sig beroende på födelsesätt (kejsarsnitt/vaginalt). Tarmfloran mognar då barnet blir äldre, men skiljer sig fortfarande från en ”vuxen” tarmflora vid 5 års ålder. Skillnaden i tarmflora beroende på förlossningssätt har normaliserats vid 3–5 års ålder. Undernäring hos barn påverkar mikrobiotans mognad, med en minskad mångfald i förskoleåldern.

I framtiden tittar vi vidare på tarm- och munflora under tonåren, liksom nutrition och tillväxt, hormonella faktorer, kroppsammansättning, förekomst och utveckling av obesitas och karies, livskvalité och samsjuklighet samt planerar för interventionsstudier på BVC.

Vill ni veta mer, gå gärna in på www.Tillväxtprojektet.se

Tillväxtprojektet består av:

Styrgrupp Gerd Almqvist Tange, Josefine Roswall, Jovanna Dahlgren, Stefan Bergman, Bernt Alm

Disputerade i projektet Josefine Roswall, Gerd Almqvist Tange, Annelie Lindholm, Katarina Boustedt, Emma Kjellberg.

Postdoc Julia Malmberg

Doktorander Karin Fast, Sara Berggren, Gabriella Seidahl Olander

Samarbetspartner Fredrik Bäckhed, Karsten Kristiansen, Susanne Brix Pedersen, Birgitta Strandvik, Elisabeth Wendt, Joel Kullberg

Vid tangentbordet: Katarina Boustedt

Efterlängtnad och välarrangerad IADH-konferens i Paris

International Association for Disability and Oral Health, IADH, hade sin stora internationella konferens i Paris i slutet av augusti. Den förra blev inställd på grund av pandemin och vi som har ett särskilt intresse för funktionshindertandvård såg därför extra mycket fram emot att äntligen få träffas igen. IADH och den franska konferenskommittén, med min forskarkollega Denise Faulks i spetsen, gjorde oss inte besvikna! Temat "Quality Matters" uppfylldes på alla plan: plats, lokal, innehåll, vetenskap, debatt, festligheter... Och var någonstans får man uppleva att den tillträdande föreningspresidenten sjunger sitt anförande. Vi som känner Gustavo Molina vet att han är en charmerande argentinsk tandläkare, men att han också är begåvad med en fantastisk sångröst...wow! Att Gustavo även har ett särskilt förhållande till Sverige, framkom när han nämnde viktiga förebilder i Anna-Lena Hallonsten, Göran Koch, Bo Hedås, Jan Andersson Norinder och Bitte Ahlborg. De förebilderna har vi gemensamt, Gustavo och jag. Det var en hel del svenska tandvårdare i Paris, både som deltagare och som presentatörer. Bland pedodontisterna fanns min kollega i Jönköping, Helena Anjou, som hade en presentation som var uttagen till tävlingen om bästa poster. Roligt! Självt föreläste jag på pre-congress om (vad annars?) sällsynta diagnoser och var även

Betraktelse över konferensdeltagarnas fotbeklädnader (speglar bredden i IADH på ett fint sätt):

moderator för dagen om Rare disorders tillsammans med Marie-Cecile Manière från Strasbourg. Från Jönköping deltog också Malin Stensson, tandhygienist och docent på Hälsohögskolan, som hade en poster om vårt gemensamma Downs syndrom-projekt. Mun-H-Center hade många järn i elden med presentationer och föreläsningar av logopederna Åsa Mogren, Lisa Bengtsson och Agneta Rubensson, tandsköterskorna Maria Hall och Pia Dornérus, samt ortodontisterna Anna Ödman Roussakis och Christina Havner. Danijela Toft från Mun-H-Center var också på plats. I vimlet fanns förstås även NFH:s representanter i IADH: Kristoffer Engård, Erik Helander samt ordförande Monica Palmö. My Blomqvist förgyllde konferensen, alltid lika inspirerande, och där fanns förstås flera kända och okända från våra nordiska grannländer men platsen börjar ta slut. Har jag nu glömt någon, ber jag om ursäkt, men det beror i så fall på att: 1) jag har städat bort programmet, 2) mitt minne är lite grumlat och 3) ni undvek min kamera!

Och ja, jag både lärde mig och lärde ut, bytte erfarenheter och diskuterade forskning, framtid, tandvård, etik, utbildning mm mm - men det är inget jag tänker förmedla här - utan avslutar istället med lite kort nostalgi (något man kan tillåta sig när man snart är

pensionär☺):

Mitt första möte med IADH var i Edinburg 1996. Det förändrade mitt tandläkarliv och jag insåg att mitt hem fanns inom funktionshindertandvården. Jag har varit på många konferenser sedan dess, suttit i IADH:s fullmäktige i många år och därefter styrelsen i några till. Mitt avhandlingsarbete kom till på en kafferast under IADH i Gent 2010 - bara en sån sak! Mitt fantastiska nätverk av kolleger och vänner kan inte beskrivas, det måste upplevas, så mina varma rekommendationer är att börja spara till nästa IADH-konferens i Seoul, Sydkorea, 2024.

See you there!

Johanna Norderyd

Medförfattare (undertecknad, Malin Stensson, Luc Marks)

Undertecknad med present (Gustavo Molina) & past (Alison Dougall) IADH presidents

Nordiskt samarbete på väg till galacirkus: Stefan Axelsson (Oslo), undertecknad, Elin Wang (Reykjavik), Helena Anjou (Jönköping)

Kalendarium

Vårmöte 2023 Båstad

- Vårmöte 11–12 maj 2023
- Tema: "Barnens rätt i tandvården"

Barntandvårdsdagar 2023 Nyköping

- Barntandvårdsdagar 21–22 september 2023
- Tema: "Senaste nytt om nationella riktlinjer, pedagogiska verktyg och innovationer"

Internationella frågor; EAPD, IAPD, IADT, IADH

EAPD: 5–6 maj 2023 Prag, Czech Republic
Interim Seminar and Guidelines
Workshop
Tema: "Periodontal disease in children"

IAPD: 14–17 juni, 2023 Maastricht, Nederländerna
Tema: "Joining forces in paediatric dentistry"

IADT: The 22nd World Congress on
Dental Traumatology (WCDDT)
July 12–14, 2024
Tokyo, Japan

IADH: Seoul, Sydkorea, 2024

2024: EAPD GÖTEBORG

Foto: <https://iapdworld.org/join-us-in-maastricht-in-june-2023>

Nya Pedodontister

Elsa Carlson

Jag blev klar pedodontist den 2022-08-24 i Jönköping tillsammans med mina kollegor Fabiola Nini Qirjazo och Elin Karlsson från region Östergötland. Det var en härlig examensdag med bra diskussioner under ledning av examinator Pernilla Lif Holgerson. Att hemmet sedan såg ut som en floristateljé var ju också ett plus! Så fin uppvaktning av kollegor och familj, och nu njuter man extra av att få träffas igen. Jag startade min ST hösten 2019 och pandemin har haft stor påverkan på min utbildning. Det blev tyvärr inte så många träffar eller resor utan mycket tid framför zoom, teams, cisco och allt var det heter.

Mitt ST-projekt har varit en mycket viktig del av min utbildning och jag kommer att få förmånen att fortsätta arbeta med projektet. "Munhälsa och tandvård hos unga personer vid särskilda ungdomshem" är ett samarbete mellan Hälsohögskolan JU, Statens Institutionsstyrelse SiS och Odontologiska Institutionen i Jönköping. I forskningsgruppen finns tandläkare, tandhygienister och socionomer representerade. Syftet är att göra en kartläggning av behov av och uppfattning kring tandvård och munhälsa på särskilda ungdomshem.

Jag började mina tankar på pedodonti när jag arbetat på en allmäntandvårdsklinik i glesbygden några år. Vi hade 2015 Sveriges största flyktingmottagande per capita i kommunen, och bara en folktandvårdsklinik. Det var många barn med stort

tandvårdsbehov och liten erfarenhet av tandvård. Bildstöd som komplettering till de bristande telefontolkarna blev en nödvändighet vid behandling. Sederling med midazolam och senare lustgas blev vardag. Jag började deltid på Pedodontin i Kronoberg och fick möjlighet att få lära mig mer och sökte sedan Nationell ST-plats i Jönköping.

Jag kommer fortsätta som pedodontist i Jönköping och pendla från Mullsjö dit jag flyttat med häst och katt till min sambo, hans hund och en drös med får. Och nu när höstmörkret faller planerar jag för hur trädgården ska ta form nästa år på stenöknen kring det nybyggda huset.

Foto: Elsa Carlson

Fabiola Nini Qirjazo

Mitt intresse för pedodontin växte gradvis under åren jag jobbade som allmäntandläkare i Linköping. Att bli förälder, och att även själv ha ett barn med vissa svårigheter, har bidragit till en ny förståelse och framför allt till ödmjukhet för våra patienters och deras föräldrars utmaningar i vardagen. Den psykologiska aspekten inom barntandvården finner jag mycket intressant och samtidigt utmanande. Idag är jag väldigt tacksam över den möjligheten jag fick att utbilda mig till pedodontist. För mig är det en stark drivkraft att ge bra tandvård till alla barn - oavsett deras förutsättningar i livet.

Min ST-utbildning har fördelats på två olika orter under de senaste fyra åren. Det har varit lärorikt och inspirerande att utföra den teoretiska delen i Jönköping, medan den kliniska delen har utförts i Östergötland bland fantastiska kollegor med mycket erfarenhet. Upplägget har även inneburit ett värdefullt utbyte av erfarenheter och kunskap mellan orterna. ST-resan har varit som en berg- och dalbana fylld av mycket läsande, skrivande, kaffe, resande, möten med nya människor, nya kunskaper, ibland frustration och ibland skratt. Men den 24:e augusti 2022 nådde jag mållinjen och tog min efterlängtnade specialistexamen i pedodonti vid Odontologiska Institutionen i Jönköping. Vilken underbar dag det blev - fylld av stolthet, glädje och kärlek. Vår externa examinator Pernilla Lif-Holgersson gjorde examinationen till en lättsam, trevlig och lärorik upplevelse för mig och mina ST-vänner Elin Karlsson och Elsa Carlson.

Efter examen arbetar jag kvar som över tandläkare i Östergötland med min kliniska verksamhet främst i Norrköping. Det nära samarbetet med kollegor inom och runt pedodontin gör mig trygg inför de utmaningar som väntar. Jag ser fram emot att fortsätta utvecklas inom pedodonti, framför allt inom kirurgi och trauma som är mina favoritämnen. Jag skulle vilja avsluta med ett favoritcitat från Winston Churchill som summerar mina tankar inför framtiden:

“Now this is not the end. It is not even the beginning of the end. But it is, perhaps, the end of the beginning.”

Foto: Fabiola Nini Qirjazo

Elin Karlsson

Att jag skulle arbeta med barn, det bestämde jag mig för tidigt. Jag ville (kanske något klyschigt) ”make a difference”. Att arbeta med barn som inte alltid har möjlighet att göra sin röst hörd i samhället, de behöver hjälp från oss vuxna att få den hjälp de har rätt till.

I slutet av år 2012 började jag auskultera på Pedodonti varannan tisdag. Det övergick i en 50 % anställning på Pedodonti och sedan dess har jag blivit kvar. Under tiden har jag även hunnit med att gå ledarskapsutbildning och vara biträdande klinikchef inom Folktandvården Östergötland, men alltid minst en dag/vecka på Pedodontin.

Jag har genomfört min utbildning med teoretisk del i Jönköping och den kliniska delen i Linköping och Norrköping. Det har inneburit en hel del kaffe och många timmar bilåkande, som tur är alltid med härligt sällskap av olika ST-kollegor.

Att få utbilda mig till specialist har varit fantastiskt, och i perioder utmanande! Jag fick under min utbildning två barn och passade på att bygga hus, varför inte göra så mycket som möjligt under kort tid ;) Tack vare härliga kollegor, peppande handledare och underbara ST-kompisar så gick åren, så här i efterhand, fort och var oerhört givande!

Den 24 augusti 2022, dags för specialistexamen! Jag var så hopplöst nervös, skulle jag bli godkänd?

Pernilla Lif-Holgerson från Umeå var glad, lugn, pedagogisk och gjorde dagen minnesvärd och trevlig, stort tack Pernilla!

Nu fortsätter jag arbeta på Centrum för Ortodonti/Pedodonti i Linköping. Där kommer jag, till min stora förvåning, vilja jobba mer med kirurgi, något som initialt skrämde mig oerhört mycket! Min hjärtefråga är dock alla dessa små barn med karies, där vet jag att vi kan göra så mycket mer – eller kanske bara på ett annat sätt? Vem vet, framtiden innehåller så många spännande möjligheter och jag känner mig peppad för att faktiskt ”make a difference”!

Foto: Elsa Carlson, Fabiola Nini Qirjazo, Elin Karlsson

Anna Zuber

Hej!

Jag heter Anna Zuber och blev färdig pedodontist i september i år. Jag gick min utbildning i Örebro. Innan dess var jag nischtandläkare på Pedodonti i Norrköping och arbetade några år i Valdemarsvik som allmäntandläkare.

Min huvudhandledare och kliniska handledare under ST utbildningen var Annika Gustafsson och min externa granskare och examinator var Helén Isaksson. Examinationsdagen var en givande dag med många intressanta diskussioner och blir ett minne för livet. Mitt intresse av att arbeta med barnpatienter har redan funnit under tiden jag arbetade på allmäntandvården, där omfattande kariesproblematik och behandlingsproblem var min största utmaning. På Barntandvården fick jag upp ögonen för vad barntandläkare faktiskt arbetar med och märkte att jag trivs bäst när jag kan arbeta med alla odontologiska problem samtidigt som jag kan arbeta med barnpatienterna i olika åldrar som är friska eller har

olika psykosociala och hälsoproblem. Dessutom möjligheten att kunna ha nära samarbete med andra specialister och sjukvården ger chans att hjälpa patienten på bästa sätt samtidigt som man utvecklas själv. Efter utbildningen har jag börjat arbeta på avdelning för Pedodonti i Falun där jag har chans att vidare utvecklas bredvid mina duktiga kollegor.

På fritiden är jag mycket med min familj som består av maken, två barn och våra hundar. Jag tycker mycket om att vara ute i skog och mark och älskar vinteraktiviteter. Även av den anledning känns Falun som en perfekt plats att bo och leva.

Foto: Anna Zuber

16th CONGRESS

of the European Academy of Paediatric Dentistry
15–18 June, 2022 Lisbon, Portugal
DISCOVERING NEW PATHS IN PAEDIATRIC DENTISTRY

Oral presentation, Tita Kirkinen, EAPD Lisbon 2022

Registry for dental caries – does it work?

T. Kirkinen, S. Tranæus, A. Cederlund, A. Naimi-Akbar, G. Klingberg

AIM: Swedish Quality Registry for caries and periodontal disease (SKaPa) is a national registry which collects dental data daily, automatically exported from the patients' electronic dental records. The aim of this study was to evaluate how accurate the agreement in data of dental caries, prophylactic treatments, and the risk assessment "R2" is in the electronic dental record compared with the data retrieved from the SKaPa-registry.

Text och foto: Tita Kirkinen

METHODS: This diagnostic accuracy study was done in two steps. The first step was clinical examinations of 170 6- and 12-year-old children in conjunction to their regular annual dental examination. Registered data from clinical caries examination was compared with data registered in electronic dental record with data retrieved from the SKaPa-registry. The second step was a comparison of data in a random sample of 500 patient electronic dental records with data extracted from the SKaPa-registry. Also, correlation of nine different codes for prophylaxis/chairside preventive treatments between the electronic dental records and the SKaPa registry were evaluated. To test the agreement in the caries-index "decayed filled teeth" (dft/DFT) and "decayed extracted (/Missing) filled teeth" (deft/DMFT) between the researcher's dental examination, data registered in the electronic dental record and the SKaPa registry, both Kappa and Intraclass

Correlation Coefficient (ICC) were calculated.

RESULTS: Both calculated Cohen's Kappa and ICC shows good agreement between the researcher, the electronic patient dental records and the SKaPa-registry regarding dental caries (dft/DFT), prophylactic treatments, and the risk assessment "R2". However, the accuracy of deft/DMFT was considerably lower than for dft/DFT, and therefore we advise against using deft/ DMFT data from SKaPa for research purposes at this point.

Glada kongressdeltagare:
Anna Lena Sundell, Tita
Kirkinen och Maria Karlberg
Foto: Tita Kirkinen

Sammanfattning av forskningsrapport: Maria Anderson

Förekomst av fluoros hos barn i åldern 7–9 år som deltagit i ett forskningsprojekt med fluorlackning 2 gånger per år under småbarnsåren

Syfte

Att undersöka förekomsten av dental fluoros hos barn som bor i högriskområden med avseende på kariesutveckling i Stockholm, som har deltagit i en prospektiv parallell klusterrandomiserad preventionsstudie. Barnen var mellan 1 och 3 år gamla när studien genomfördes. Alla barn i studien hade rekommenderats börja använda fluortandkräm från 1 års ålder men enbart testgruppen hade under tiden studien fortgått fått sina tänder penslade med fluorlack en gång varje halvår.

Material och metod

Studiegruppen bestod av ett slumpvis urval barn som hade fullföljt den 2 år långa preventionsstudien (n=2536) som startade 2011. I samband med starten av preventionsstudien fick föräldrar till barnen också svara på ett frågeformulär rörande bakgrundsfaktorer. Barnen var mellan 7 och 9 år gamla när uppföljningen gjordes. Analys gjordes av foton tagna på framtänderna i överkäken i samband med undersökning och klassificerades enligt Thylstrup & Fejerskov (TF) index gjordes. Förekomsten av dental fluoros i testgruppen (n=220) jämfördes med förekomsten i referensgruppen (n=234).

Maria Anderson håller sin forskningsrapport
Foto: Henrik Berlin

Resultat

Ingen skillnad sågs mellan testgruppen och referensgruppen med avseende på förekomsten av fluoros. Fluoros (TF index ≥ 1) sågs hos 29,7% av barnen och (TF index ≥ 3) sågs hos 0,7% av barnen.

Slutsats

Fluorlackning två gånger per år hos små barn var inte associerad med fluoros. När fluoros sågs var det ytterst ovanligt att den var av estetisk betydelse.

Lite mer från EAPD kongressen i Lissabon 2022

När jag ändå är i skrivandets stund, kan jag inte låta bli att nämna lite kort övrigt aktivt deltagande i kongressen från pedodontin vid Folktandvården i Stockholm och visa er lite bilder. Bilderna är tagna av någon i Stockholmsgänget.

Andreas Dahlander presenterade ett patientfall: ”Restaurative Treatment in a Young Patient with Amelogenesis Imperfecta”.

Helena Johansson hade en forskningsrapport: ”The use of local anesthesia in the treatment of dentine caries lesions on children in a Practice-Based Research Network”.

Jessica Tarander hade en forskningsrapport: ”Evaluation of two different treatment methods in children with dentin carious lesions in primary molars, conducted in a Practice-Based Research Network: a 1-year follow-up study”.

Karin Högkil presenterade ett patientfall: Oral Florid Papillomatosis in a young boy with Down and Cowden syndrome and its possible treatment”.

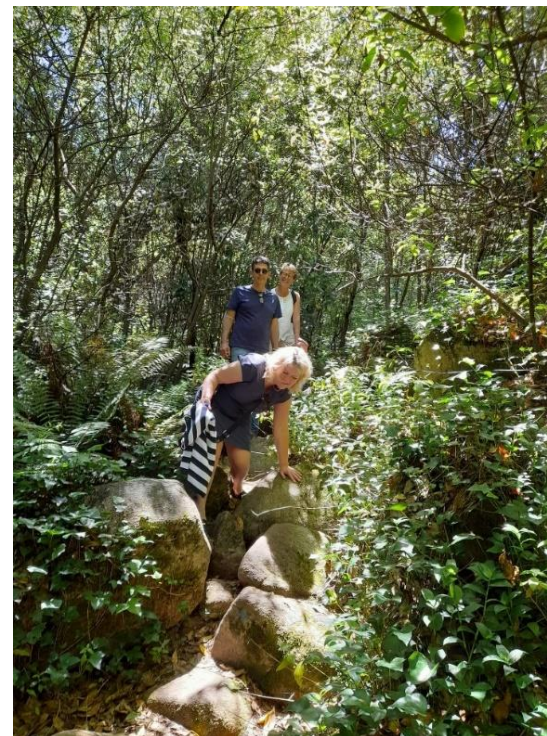

Från vänster: Andreas Dahlander, Michel Ferreira Lopes, Maria Anderson, Maria Chamoun, Jessica Tarander, Helena Johansson

Foto: Stockholmsgänget

Middag på en livfull gata nära hotellet med delar av gänget från Stockholmsgänget i pedodonti.
Med oss hade vi vår egen lokala guide Michel Lopes Ferreira.
Foto: Stockholmsgänget

Annika Julihn visar vägen genom ibland lite ojämn och snårig terräng
Foto: Stockholmsgänget

GOD JUL & GOTT NYTT ÅR
Hälsar/Maria Anderson

EAPD 2022

Reseberättelse av Vasiliki Manta

15–18 juni var datumet för årets EAPD. Omkring trettio pedodontister från olika delar av landet begav sig till Lissabon, där kongressen ägde rum. Efter drygt två år av en pandemi som har präglat världen och våra liv, samt bara några månader efter slopade restriktioner, var det dags att återigen få träffa kollegor från hela Europa. Att kunna lyssna på föreläsningar live, umgås på pauserna och träffa nya kollegor var något många hade saknat.

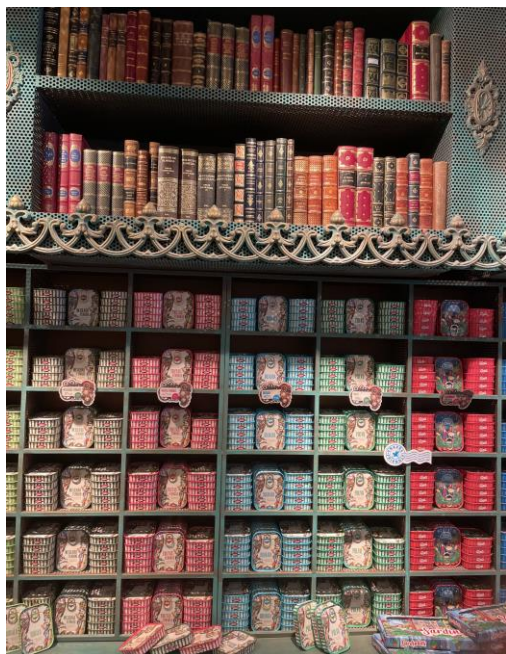
Att träffas i en stad full av historia och traditioner var ytterligare ett plus. Man kunde inte låta bli att strosa runt i staden och njuta av lokala läckerheter och inte minst det sköna och behagliga medelhavsklimatet. Bacalhau, torsk tillagad på diverse sätt, pastéis de belem, den läckra krämiga pajen och portvin är bara några exempel på Lissabons matkultur.

Belemtornet: Ett minnesmärke över landets makt under upptäckternas tid.

Foto: Vasiliki Manta

Bara några dagar tidigare, mellan 12:e och 13:e juni, firades enligt tradition Santo Antonio, det portugisiska skyddshelgonet av äktenskap. Festivalen kändes mer som ett veckolångt firande, där den rökiga doften av grillade sardiner spred sig över stadens olika kvarter och smågatorna var pyntade med färgglada girlander. Att slumpvis upptäcka en liten restaurang i en gränd där lokala artister spelade och sjöng Fado, var en hänförande upplevelse.

Delikatessbutik med lyxkonserver, där man kan hitta tonfisk, sardiner och makrill av hög kvalitet i spännande inläggningar.

Foto: Vasiliki Manta

Kongressen var välorganiserad och innehöll många intressanta föreläsningar. Flera föreläsningar hölls parallellt och det var inte alltid lätt att prioritera. Dessutom var det mycket trevligt att lyssna på kollegorna hemifrån som presenterade sin forskning.

Föreläsare med medicinsk bakgrund belyste behovet av tvärvetenskapligt samarbete och vikten av att importera kunskap från andra områden och skapa nya forskningsfält. En upplysande föreläsning om epilepsi från Professor Amre Shahwan (Irland) bidrog med kunskap om olika typer av anfall och alternativa metoder för behandling av epilepsi. Riskfaktorer för anfall, patientförberedelse och akutbehandling hos tandläkare lyftes också fram.

Ett mycket intressant tema som presenterades handlade om “De första 1000 dagarna”. Där lades fokus på den betydelse de första levnadsåren har för hälsa senare i livet. Professor Berthold Koletzko från Tyskland betonade vikten av näringskunskap och återopade ett koncept av tidig “programmering” av hälsa.

Ett nordiskt samarbetsprojekt med samma namn föreslår olika insatser för att stödja småbarns välbefinnande, genom att identifiera tidiga riskfaktorer inom mödravård och barnhälsovård.

De 1000 första dagarna:
Från befruktning till barnets två
första år.
På bilden ses portugisisk
gatukonst om de allra första
dagarna.
Foto: Vasiliki Manta

Professor Svante Tweetman presenterade effektiva strategier för att förebygga karies och lade fokus på behovet av att föra traditionella förebyggande åtgärder i ett nytt holistiskt sammanhang. Såväl individens/familjens delaktighet som tätt samarbete av interdisciplinära team är viktiga komponenter för att kunna uppnå en varaktig beteendeförändring.

En inspirerande föreläsning avhandlade beteendehantering vid akuta behandlingar. Piet Leroy, föreläsaren och intensivvårdsspecialist från Nederländerna, har fått pris för sin forskning om förbättring av procedursedering inom pediatrik. Med hjälp av flera videofilmer analyserade han steg för steg hur man kan lyckas etablera tillit hos oroliga barn som behöver genomgå olika behandlingar.

Kongressen var en stimulerande mötesplats och erbjöd allt förväntat; noggrant utvalda ämnen, nyheter om den senaste utvecklingen inom pedodonti och möjlighet att nätverka med kollegor i en av Europas mysigaste huvudstäder. Nästa EAPD kongress kommer att hållas i Prag mellan 5–6 maj 2023. Vill ni kombinera ett vetenskapligt program, sagolika vyer och ett stort urval av konstnärligt utbud, då är det kanske dags att lägga in det i kalendern!

Vid pennan/ Vasiliki Manta

Båtresa mot Cacilhas. Postcovid era.

Foto: Vasiliki Manta

Boktips!

Vill tipsa om en bok som vi på kliniken fått av en av författarna, och till och med fått ett litet avsnitt i boken om när hon med sin son var på besök hos oss. Författarna var i samband med utgivandet av boken under denna höst bland annat gäster i TV4:as morgonsoffa och fått möjlighet att berätta om sin bok.

Boken heter **med HJÄRTAT I HANDEN och NERVERNA UTANPÅ – orka livet som npf förälder.**

Författarparet är som de själva benämner sig – funkismorsor. Dock ville inget förlag ta den titeln på boken.

Ann-Charlotte Runnvik och Anna Flodberg, bokens författare, är båda föräldrar till barn med npf (neuropsykiatrisk funktionsnedsättning) och saknade stödet som de hoppas kunna ge föräldrar i samma situation i och med denna bok.

Boken är skrivet på ett lättläst sätt och som Ann-Charlotte berättade när vi hade henne på kliniken för en författarkväll för Stockholmstandläkarnas Barntandvårdsförening, ska man kunna

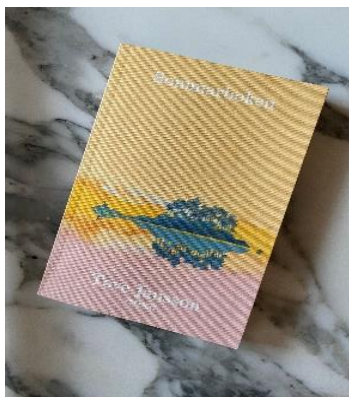
läsa ett kapitel eller en liten bit även om man är trött, slutkörd och stressad.

Båda författarna och andra experter inom området ger i boken sina tips och erfarenheter av att leva under ständig stress då någon i familjen har npf.

Den som inte är i samma situation som författarna får en ökad förståelse för föräldrarna till npf barn och ungdomar. Nyttigt i vår kliniksituation som pedodontist, och har man inte en förhöjd stressnivå läser man lätt boken på en kafferast.

Stina Ekström, Stockholm

Sommarboken **av Tove Jansson 1972**

Vad är det som gör att man gärna läser om en bok?

Jag har läst hela mitt liv men brukar nästan aldrig läsa om det jag tidigare läst; det är jag nog alldeles för otålig för. Men det finns undantag och Sommarboken är just det. Första gången jag läste den var nog för ungefär 20 år sedan* och i somras läste jag om den för tredje gången. Med lika stor behållning, men med nya erfarenheter och ett nytt perspektiv. Eftersom jag hade gett bort mitt första exemplar till en god vän, var jag dessutom tvungen att köpa en alldeles ny Sommarbok. Vilken tur, för nu kommer jag nog läsa den igen, varje sommar!

Men låt mig börja från början: Sophia och pappa bor hos farmor på en ö någonstans i den finska skärgården. Sophias mamma är död. Farmor och Sophia har en relation som framför allt illustreras genom tankar och en speciell jargong, den är nästan outtalad men ändå självklar. Sommarboken är för övrigt underbart befriad från ingående beskrivningar, den dyker ner i små och stora händelser

beskrivna genom just dialog och tankar. Inga onödiga ord här inte. Det är Sophia och farmor man får följa i boken, medan pappan, liksom direktören, Verner och Berenice med det vackra håret, finns i bakgrunden.

Sommarboken är tidlös. Det är en liten, tunn och lättläst bok, men känslan av sommar är lika oändlig som de somrar man själv upplevt som barn. Mina egna första nio barndomssomrar tillhör Stockholms skärgård och mycket i Sommarbokens miljö kan jag relatera till. I första läsningen var det just den känslan som drabbade mig. Härligt! När jag läste om den nu i somras, så har jag själv hunnit bli farmor och blir också mer farmor i berättelsen. Men jag känner fortfarande igen mig i Sophia, ett barn med egna små kluriga tankar och uppfattningar om hur saker och ting är. Härligt!

Sommarboken handlar allra mest om vänskapen mellan en liten flicka och en gammal kvinna. Det betyder absolut inte att män ska bli avskräckta, för den läses med lika stor behållning av alla. Sommarboken är absolut universell i sin existens. Den är både rolig och vemodig på en och samma gång. Läs den, ni kommer inte ångra er! Denna rekommendation är ärlig och varmt och uppriktigt menad.

Jönköping den 24 november, 2022

Johanna Norderyd

* Att jag inte läste boken förrän 25 år efter den skrevs, beror nog på min egen fördom att den, typ, skulle handla om Mumintröll, men det gör den inte. /Johanna